

Epidemiologische surveillance van rickettsiose

Rickettsia spp. - 2023

Auteurs: L. Geebelen¹, A. Litzroth¹, N. Hammami², M. Van Esbroeck³

¹ Sciensano

² Departement Zorg

³ NRC Tropisch Instituut Antwerpen

Hoofdpunten

- In 2023 werden er door het Nationaal referentiecentrum 30 bevestigde en waarschijnlijke gevallen van rickettsiose gerapporteerd. Dit aantal ligt in lijn met het jaar 2022. In 2020 en 2021 was er een daling van het aantal gevallen, vermoedelijk omwille van het door de coronapandemie gewijzigde reisgedrag.
- Van de gevallen waarvoor dit gekend was, werd er, net als voorgaande jaren, niemand in België besmet.

Informatiebronnen

- Melding van gediagnosticeerde gevallen door het [Nationaal referentiecentrum \(NRC\) *Rickettsia – Anaplasma*](#), dat bestaat uit een consortium van het Militair Hospitaal Koningin Astrid en het Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG). Het ITG staat in voor de melding van gevallen van *Rickettsia* sinds 2011. Sinds 2015 rapporteert het NRC enkel de waarschijnlijke en bevestigde gevallen.
- Rickettsioses zijn meldingsplichtig in Vlaanderen (vlektyfus veroorzaakt door *R. typhi* en *R. prowazekii*), Wallonië (alle bevestigde rickettsiosen) en Brussel (tyfus).

Gevalsdefinitie

- Bevestigd geval: positieve PCR, seroconversie of viervoudige titerstijging van de IgG-antilichamen in gepaarde stalen, hoge titer van de IgG-antilichamen ($\geq 1/1024$) in een enkelvoudig staal of, in het geval van spotted fever-groep *Rickettsia*, aanwezigheid van IgG-antilichamen in een enkelvoudig staal in combinatie met de pathognomonische aanwezigheid van een eschar.
- Waarschijnlijk geval: IgG-antilichamen met een titer 1/512 in een enkelvoudig staal of aanwezigheid van IgG-antilichamen in een enkelvoudig staal in combinatie met suggestieve kliniek (andere dan aanwezigheid van een eschar).

Epidemiologie

NRC

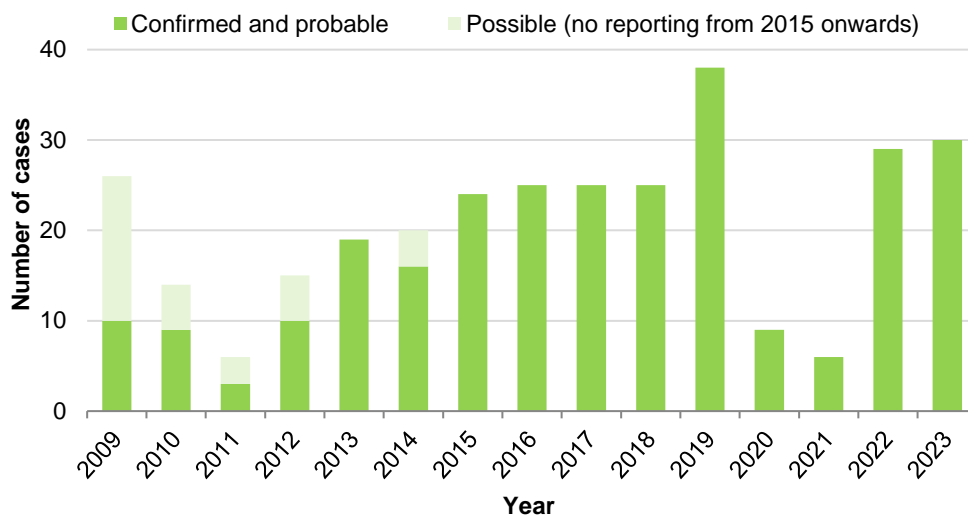
- Aantal gevallen: 22 bevestigde en acht waarschijnlijke gevallen. Dit aantal ligt in lijn met 2022 en de periode 2015-2018, maar ligt beduidend hoger dan het aantal gevallen in 2020 en 2021 (Figuur 1).
- Geslacht: 17 van de 30 gevallen (56,7%) waren mannen.
- Leeftijd: de leeftijd van de gevallen varieerde van 11 tot 68 jaar (mediaan: 46 jaar).

- Species: van de 10 infecties waarvan de diagnose met PCR gesteld werd en het species bijgevolg gekend is, werden er acht veroorzaakt door *R. africae* en twee door *Rickettsia* van de spotted fever-groep (niet gespecificeerd). Daarnaast werden er twee gevallen met *R. typhi* gediagnosticeerd op basis van de aanwezigheid van antistoffen.
- Verdeling per regio: 23 gevallen woonden in Vlaanderen en vijf in Wallonië. Voor de overige twee gevallen was de regio niet gekend.
- Land van besmetting: van de 23 gevallen waarvoor de informatie bekend was, raakten 17 gevallen vermoedelijk in Zuid-Afrika besmet, twee gevallen in Marokko, en telkens één geval in Botswana en Mongolië. De twee gevallen van *R. typhi* raakte vermoedelijk besmet in Indonesië.
- Risicofactor: de vermoedelijke bron van besmetting was voor 20 gevallen een tekenbeet in een endemisch gebied (16 in Zuid-Afrika, twee in Marokko, één in Botswana, één niet gekend).
- Seizoenstrend: gevallen werden het ganse jaar door gerapporteerd, met een duidelijke piek in augustus (Figuur 2).

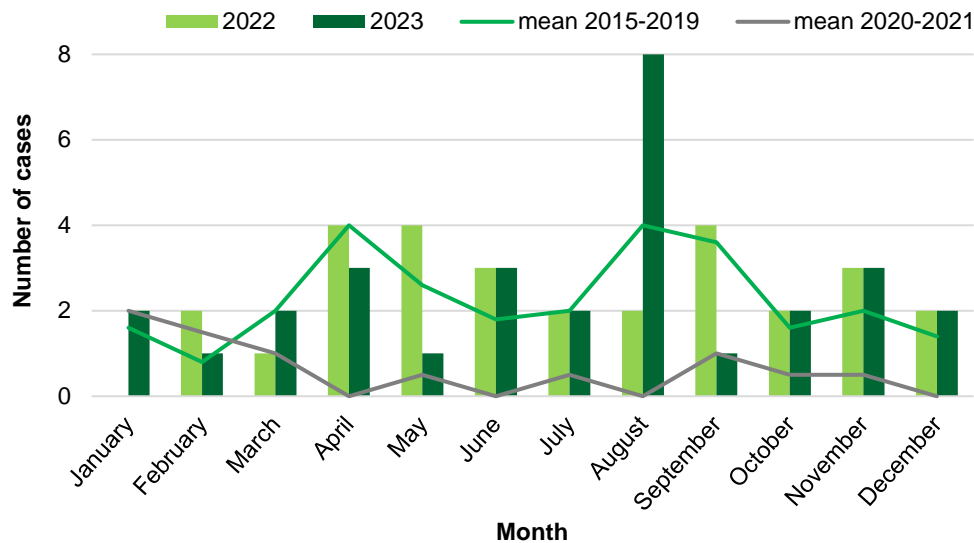
Verplichte melding

- Via de verplichte melding werd in 2023 één bevestigd geval van endemische vlektyfus (veroorzaakt door *R. typhi*) gerapporteerd in Vlaanderen. Dit geval werd eveneens door het NRC gediagnosticeerd (zie hoger).

Figuur 1: Aantal gerapporteerde gevallen van rickettsiose, volgens gevalsdefinitie en per jaar, België, 2009-2023
(Bron: NRC voor *Rickettsia*)

Figuur 2: Aantal gerapporteerde gevallen van rickettsiose per maand, België, 2015-2023
(Bron: NRC voor *Rickettsia*)

Belang voor volksgezondheid

Het aantal gerapporteerde gevallen in 2023 ligt in lijn met 2022 en de periode 2015-2018. Aangezien de in België vastgestelde infecties tot nu toe steeds voorkwamen na een buitenlandse reis, waren het vermoedelijk de reisrestricties tijdens de coronapandemie die verantwoordelijk waren voor de daling van het aantal gevallen in 2020 en 2021. Het jaar 2019 was een piekjaar (39 gevallen).

De 23 patiënten waarvoor de informatie gekend was, werden allemaal in het buitenland besmet. Zoals in de voorgaande jaren was het meest gediagnosticeerde species *R. africae*, de veroorzaker van Afrikaanse tekenkoorts, en raakten de meeste personen in Zuid-Afrika besmet. *R. africae* wordt overgebracht door bepaalde teken (*Amblyomma hebraeum* en *A. variegatum*) en komt voor in veel zuidelijk Afrikaanse landen, met de meeste gevallen in Zuid-Afrika¹.

De algemene impact van rickettsiosen op de volksgezondheid is in België eerder beperkt gezien het lage aantal gevallen en het beperkte risico op lokale overdracht. Rickettsiosen zijn ziekten waaraan gedacht moet worden bij patiënten die terugkeren uit een endemisch gebied, hoofdzakelijk Afrika en met name Zuid-Afrika, maar ook landen van het Middellandse Zeegebied en Zuidoost Azië. Deze gevallen onderstrepen het belang van waakzaamheid, tijdige diagnostiek en gerichte voorlichting aan reizigers en zorgverleners. Het voorkomen van een autochtoon geval kan niet uitgesloten worden aangezien er ook in België besmette teken voorkomen² en ook in de ons omringende landen autochtone rickettsioses worden gediagnosticeerd. In de toekomst kan ook de klimaatverandering een impact hebben op de verspreiding van dierlijke gastheren en vectoren voor rickettsiosen³.

¹ Jensenius M, Fournier PE, Vene S, Hoel T, Hasle G, Henriksen AZ, et al. African tick bite fever in travelers to rural sub-equatorial Africa. *Clin Infect Dis*. 2003;36:1411–7. 10.1086/375083

² Philippe C, Geebelen L, Hermy MRG, Dufasne FE, Tersago K, Pellegrino A, et al. The prevalence of pathogens in ticks collected from humans in Belgium, 2021, versus 2017. *Parasit Vectors*. 2024;17:1–12.

³ Guccione C, Colomba C, Iaria C, Cascio A. Rickettsiales in the WHO European Region: an update from a One Health perspective. *Parasit Vectors*. 2023;16:1–15.

Meer informatie

- Centres for Disease Control and Prevention (CDC). Rickettsial Diseases. Beschikbaar via: <https://wwwnc.cdc.gov/travel/yellowbook/2024/infections-diseases/rickettsial-diseases>
- Zorg en gezondheid. Richtlijn vlektyfus. Beschikbaar via: <https://www.zorg-en-gezondheid.be/per-domein/infectieziekten-en-vaccinaties/vlektyfus>